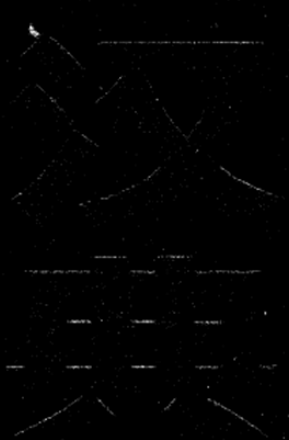

漢典 彙編

LISU HET KETHUADDU
LI-SU HT: XT: HW DU

傈 汉 词 典

Xuit Lit	Mut Yuiqzha	Shi Luiqai
Ji Jaiqwet	Zhut Huatshe	Mut Shuiqja
Lot Zheqyait	Mat Jaiqliat	Qit Kottit

bbo xaq

徐 琳	木玉璋	施履谦
姬建文	祝华生	木顺江
罗镇铎	麻建梁	祁阔庭

编 著

YUITNAT COSHIT TOT'ET DDODEL

云 南 民 族 出 版 社

METJJAIT BBAIKET

«Lisu Het kethuaddu» teima nia, Lisu shit gaqbuq bbei cozzu werhuaq soddu, Lisu mutgua niaqma neilbbair coshit latco bbu Lisu tot'et so magua sseitddu nga. Tei-ma leir matci, zaiqnia Lisu ngot dail yairjoq, tot'et mal ma bbei tot'et poq mityeisu nga a mi sseitssair nga.

Kethuaddu tot'et tei tit ber nia, 1950 kor hainrni tait lei bbo wuldudu mangu. Tei tit huaq eilshir titto bbolel ge galnail, atkel pait jjixlei, ket bbei malmit nga a mix miatlei wa. Attrit nia guldu ket matci xuage dallo. Alei tit ket dail leil Lisu eilshir tot'et, Lisu eillu tot'et bbei Het tot'et lei bbodal lo, zaiqnia Het ngot piyi fa'anq lei bboda dal seirlo. ket nia Lisu eilshir tot'etzoq madi sseit a ma juajua paitdal lo.

Nitshit ngot kethuaddu tot'et bbo a ma gua, nguanut cir matddeir seirma guabbei, matqi matlor ddu nia aleilil miatsu ngu, tot'et. nisu bbu lei pipit ggotla ma bbei ggumal ggotla madail ngolol dallo.

Tot'et xaqsu

前 言

《僮汉词典》是供僮僮族干部、群众学习文化，僮僮族地区的其它民族学习僮僮文的工具书。同时也可供僮僮语文研究、教学和翻译工作者参考。

这部词典的搜集编写工作开始于五十年代，这次重新编写，结构比较完整，内容比较丰富，共收词和词组一万余条。每条都用新僮僮文、老僮僮文和汉文对照，并有汉语拼音方案的注音。词和词组是按照新僮僮文字母的顺序编排的。

编写这种双语词典，我们还缺乏经验，缺点一定不少，希望读者批评指正。

编 者

TOT'ET XAQ MA DAIL PE MAL MA

凡 例

1. Ket si a ma

选 词

(1) Kethuaddu tei tit ber gua xua gedal ma ket nia. Yuitnat she Nolmut Lisushit ziqzhiq zhou gua agua qi'qi sseit niaq ma ket bbei, xualteiket 10000 zil qi gadai jjoq nga. Tei ma eilkut gua nia, neilbbair mut gua sseit niaq ma ket nga a mi tit bbei xua gedal nga, daingot bbai tait:

本词典选择云南省怒江傈僳族自治州境内使用范围较广的词和词组一万多条。其中吸收了少量的方音词，例如：

ddatlal/D: L. 高粱 [gāo·liang]

totngot/10: A0: 大风 [dáfēng]; 暴风 [bàofēng]

(2) Neilbbair coshit guabbei ngual la ma ket bbei, jilqait ket gua nga a mi jjoq ama dailnia atrrit lil cilzil yei hanq nga, daingot bbai tait:

口语中已出现的借词与本民族固有词义相同的词，列为不同词目，例如：

tuatjeit/1W: CE: 团结 [tuánjié] (借词)

hcqlaitho/HO, LV: HO 团结[tuánjié](固有词)

naxli/N., LI 手表[shǒubiào] (借词)

shitshi/XN: XN 手表[shǒubiào] (固有词)

2. Ket a'lei pait a ma

编 排

(1) Kethuaddu ket eilzil nia, Lisu tot'etzoq madi metjjait galnail ma juajua yeihanq nga, daingot bbai nia.

本词典正文词条均按傈僳文字母表顺序排列, 例如: a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z.

(2) Ket eilzil nia Lisu eilshir tot'et, eillu tot'et, Het tot'et, Hetngot piyi tot'et zoq tei ma juajua yei hanq nga, daingot bbai tait:

词目用新文字、老文字、汉文、汉语拼音的顺序排列, 例如:

totzzi/LO: ZI 松树[sōngshù]

watkuatddu/W: XW: DU 利益[lìyì]

(3) Eilsair seil laitho sil, eil yiqsi mat seil laitho ma ket nia, eil deiq eil tit zil yei dal nga.

Eilshir tot'et zoq bbei eillu tot'et zoq eilsair nia, atrrit lil seil laitho loshit mat nga, tit bbei nia eilma sair, eilssat sair bbei sair heinrddu seil laitho ma lei pil dalngu, tit bbei nia, eilket ngotleiddu mat ddo'la nadal tait, mat seil laitho ma lei pilda dal loshit nga a mi jjoq nga, zaiq tit bbei nia heltait eillu tot'et sseit jatlei ma juajua mat seil laitho ma xualtei sair lei zzai dal seir nga. dai ngot bbai tait:

* 同音异义词分列词目，例如：

hoq/HO, 铸[zhù] *Latket hoq.* 铸犁铧。

hoq/HO, 下[xià] (由树上下来)

hoq/HO, 发[fā] *Lutddo hoq.* 发洪水。

新老文字的对照不完全对等的语音，有的能对等的尽量用对等的声、韵、调拼写；有的在词义明确的情况下，有所不一致，有些词和老文字是按照老傈僳文的一般习惯拼写，例如：

got/XUD; 国 [guó]

mit/MYƏ: 活路 [huólù]

put/dŋ: 值得 [zhí·de]

tei/ɿɛ 说 [shōu]

eil/YI. 他 [tā]

ei/YI., 水 [shuǐ]

(4) *Tei ma eilkut gua atnei ddotjjo a ma Lisu zol-pat 6 ro mi xua gedal nga.*

本词典共收入了六个傈僳族历史人物，例如：

Het ssatbbo 恒乍绷

Ngual sseibbo 汪忍波……等。

3. Eil malmit pemal ma

释 义

(1) *Kethuaddu tei tit ber gua nia, Lisu ngot, Hetngot pemal laitho dal nga. Lushit lujjit, siqzzi bbei Lisu jeirshit ket dail, Hetngot pu'to'huaq lei pemal wa matdda ma dail nia, mut guama Hetngot sseit jatlei dal-ma ket lei pemal ggot dal loshit nga, daingot bbai tait:*

本词典主要采用傈僳语、汉语对释。只在部分动植物和傈僳族特有的语词，汉语普通话不能对释时，用当地汉语对释并加补充说明。例如：

keq/X7, 走 [zòu] (吆喝牛)

keqmix/X7. Ml., 火山地 [huǒshāndì] (刀耕火种的地)

(2) Lisu ngot tit ket gua eil yiqsi atmiaq ket jjoq a ma dail, daingot geda tait, mat jair laitho zi naqma “/” tit teq lei guq dal ngu, daingot bbai tait:

一词多义的词条，各义项之间的例句用斜线 “/” 隔开，例如：

gadai/K TV 以上 [yìshàng] *Tit ni gadai niaq mat mex.* 不能停留一天以上/以外 [yìwài] *Tei ma gadai bbaiddu mat jjoq wa.* 除此以外没有说的了/比 [bǐ]。

(3) Eil yiqsi net laitho ddu jjoq loshit dail nia “;” tei ma lei guqdal ngu, daingot bbai tait:

近义词用 “;” 隔开，例如：

hinkut/VI XU: 屋内 [wūnèi]; 家中 [jiāzhōng]。

(4) Eil yiqsi seil laitho ket dail nia () teima gua bbeixdal ngu.

互通的同义词在括弧内 () 加注。

4. Futhaoq bbei tot'et zoq

ddatma bbo a ma

符号和大写

(1) < > Ngotzzei bbei mat seil laitho ma sair dail

sseit ddu, daingot bbai tait:

< > 用于注明四字格和方音词, 例如:

siqzzi lozzi<四>/SI, ZI LO ZI 树木[shùmù]

gaket <方>/K ㄎ: 门[mén]

ngarlo <方>/Λ; LO 磨[mò]

(2) () Bbai daddu bbei pemal ma gua sseit ddu daingot bbai tait:

() 用于补注和解释, 例如:

bbiatkaq/BY: ㄨ, 蜂寨[fēngzhài] (很多蜂巢集在一个岩子上)。

(3) Het tot'et zoq a'lei tit zil dail nga a mi, Het ngot piYi fa'anq juajua guathut [] eilkut gua eilsail bbo gehanq nga. Tot'et zoq eilsair atmiaq ma nia, atrrit lil tit wa bbo dahanq nga. 各条目的汉字注音用方括号[]。多字条的注音一律连写。

(4) “/” Eilshir eillu nit guljol gua, nit sa zil dail daingot yei a ma gua mat jair laitho naqma guqddu, daingot bbai tait:

/用于隔开新、老傈僳文和多义词义项中的举例, 例如:

har/H; 摘[zhāi] Zzitmaje har 摘桔子/脱[tuō] Kotxa maset har 脱玉米粒。

(5) “;” Eil yiqsi net laitho ma bbei eilsair seil laitho ma dail bbeixddu (3tei3 zil gua ni) .

“;” 用于区分近义词、同音词 (见本凡例的第三项第三条)。

(6) Cossat mi,mut mi eilvul tit zoq ma eilddat ma bbo hanq nga.

人名、地名、举例的第一个字母大写。例如：

Cosapat 楚三扒

Beitji 北京

MUT LUT

目 录

Metjjait bbaiket

前 言..... (1)

Tot'et xaq ma dail pemal ma

凡 例..... (3)

Kethuaddu ma

正 文..... (1)

a (1)

b (22)

c (50)

d (68)

e (90)

f (125)

g (128)

h (158)

j (181)

k	(199)
l	(214)
m	(241)
n	(278)
o	(315)
p	(324)
q	(341)
r	(351)
s	(357)
t	(385)
u	(401)
v	(402)
w	(406)
x	(413)
y	(424)
z	(432)

Lisu tot'et zoq

傈僳文字母表 ... (452)

Lisu tot'et eilmazoq, eilssatzoq sairheinrddu

新傈僳文辅音、元音、声调表 (453)

Lisu tot'et eilshir, Eillu, Hetngot piyi,

Gotjiq yibio zzai laitho dalma

新、老傈僳文、汉语拼音、国际音标对照表 (456)

Lisu tot'etzoqbio

傈僳语音节结构表 (457)

Het, Lisu tot'etzoq zzai laitho dalma

汉傈音节结构对照表 (460)

Lisu ngot ketxaqddu ma

傈僳语法简况 (470)

Yotgot neil a ma coshit eilmi

我国少数民族名称和人口 (495)

Yuit nat she Lisushit niaqmut

云南省傈僳族人口分布表 (504)

Yotgot she, ziqzhiqqui, zhitxatshiq bbei

Retmit zheqfu niaq ggu eilmi

我国省、自治区、直辖市名称和人民政府驻地 (508)

Mutguq dduddu gotja, mut bbei shoudu eilmi

世界各国、地区和首都 (513)

Yotgot litshi chaotdaiq bio

我国历史朝代简表 (544)

Galnailsi bbai dal ma ket

后 记 (552)

A

a/A 啊 [ā] (叹词, 表示醒悟)

A, nu qi'la ma ngua amex
sil sel nga. 啊, 我刚知道你
来。

aba/A P 爷爷 [yé·ye], 祖父
[zūfù]; 外公 [wàigōng], 外
祖父 [wàizūfù]

abbi/A BI 男孩儿 [nánhair]

abbissat/A BI 小男 孩 儿
[xiǎonánhair]

abei/A P 尿布 [niǎobù] (总
称), 褙子 [jiè·zi]

abei jjei / A P 尿布片
[niǎobùpiàn]

addair/A DV; 哥哥 [gē·ge]; 姐
姐 [jiě·jie] (弟弟妹妹对哥
哥姐姐的统称)

a'eox/A WO., 叔叔 [shū·shu];
叔父 [shūfù]; 姨父 [yífù]

a'ex/A 1., 多远 [duōyuǎn]
Jjaggu a'ex qi jjoq? 有多远
的路?

a'ex/A 1., 唉 [ai] (叹词, 表

示惋惜和 劝阻) A'ex, ngua
tot'et ma bbo mat ggu seir
mail 唉, 我的书还没有写完
嘛 / A'ex, tatyei lal! 唉,
不要做嘛!

agua/A KW 哪里 [nǎlǐ]; 哪
儿 [nǎr]

agua qi'qi/A KW 到处 [dàochù], 普遍 [pǔbiàn]
Agua qi'qi zzot a ma eilli 普
遍真理 / 广泛 [guāngfàn];
遍地 [biāndì]

agua qi'qi yei / A KW 普及 [pǔjì]
1., YE 普及 [pǔjì]

ail/V. 唉 [āi] (叹词, 表示惋
惜) Ail, zzashil ma bbur yei
o, gaqbbar shi o! 唉, 种子
霉了, 太可惜了!

ain/V' 腌 [yān]; 泡 [pào]

ainllei/V'. LE 湿透 [shītòu]

ainq/V', 哎 [āi] (叹词, 表示
惊讶) Ainq, atla leil yei o!
哎, 差点儿就摔倒了!

ainq/V', 鸭子 [yā·zi]

aiqgot zhuyiq / V, KUD; CÜ

YI, 爱国主义 [àiguózhūyì]

Aittotjeit/V: 10:CE; 儿童节

[értóngjié]

Aittottuat/V: 10:1W; 儿童

团 [értóngtuán]

ajjot/A JO: 听说 [tingshuo]

Eil gge ggi a ijot 听说他

也要去/据说 [jùshuō], 可

能 [kěnéng]

aka ddatma/A X..D: M 鳄鱼

[èyú]

ake'qi/A X7 CI 多么 [duō-

·me] Ake'qi gaqit nga! 多

么的高兴!

al/A. 啊 [a] (叹词, 表示惊

讶) Al, ddutijjat mat wa nei!

啊, 真没有想到呀!

a'lai/A LV 唉呀 [āiyā] (叹词,

表示禁忌) A'lai, woqlei yei

mat jeir hant! 唉呀, 不兴那

么做吧!

albe<方>/A.P7 背板 [bēibǎn]

(背东西时用的凹字形木

板)

albe/A.P7 围裙 [wéiqún]; 围

腰 [wéiyāo]

albel/A.P7. 跷跷板 [qiāoqiāo-
bǎn]

albol gathin/A.P0.K:VI 哨房

[shāofáng]; 哨所 [shāosuǒ]

Alchi/A.-30 (姐妹排行第六)

alchir/A.30; 山羊 [shānyáng]

alchirbbel/A. 30; B3.. 羊厩

[yángjiù]

alchirjji / A. 30; J1.. 羊皮

[yángpí]

alchir mutkut/A.30; MU:XU:

兰花烟 [lánhuāyān]

alchir nabozzi/A. 30; N PO

ZI 白牛胆 [báiniúdān] (又

称甘麻, 草本植物, 根可入

药)

alchir ssaqssat/A. 30; Y. Y:

小羊儿 [xiǎoyángér]

alchirssat/A. 30; Y: 羊羔

[yánggāo]

alchir zzaxzzi/A. 30; Z.. ZI

金银花 [jīnyínhuā]

Alci/A.-31 (弟兄排行第九)

alcoq/A. 30, 斧子 [fǔ·zi]

alcoqno/A. 30, NO 斧背 [fǔbèi]

alcoqnu<方>/A. 30, NU 斧背

[fúbei]

alcoqut/A. ㄆㄠˊ ㄨㄣˊ: 斧把
[fúba]

Alda/A.-T (姐妹排行第七)

aldail/A. TV. 一点 [yídiàn]

Aldail ggot lai! 请给一点!

aldail ssar/A. TV. ㄩˊ: 一点儿
[yídiānr]; 稍微 [shāowēi]

alddat<方>/A.D: 姨妈 [yímā]

alddat ddut/A. D: DU: 爬行
[páixíng]

alddat'eq<方>/A. D: ㄊㄩˊ, 秋千
[qiūqiān]

alddat latjail/A. D: ㄌㄩˊ: CY.
猜拳 [cāiquán]

alddat latzzei/A. D: ㄌㄩˊ: Zㄟˊ.
秋千 [qiūqiān] Alddat latzzei
zzei. 打秋千。

alddat shit/A. D: Xㄣˊ: 划拳
[huáquán]

alddat xelzzi/A. D: Xㄣˊ. ㄗㄩˊ
水红木 [shuǐhóngmù] (乔木植物, 高一丈多, 叶呈羽状, 叶面光而硬, 结黑色果粒, 似高粱米, 能当染料)

Alddel/A.-Dㄌ. (弟兄排行第二)

alddi/A. Dㄌ., 孩儿 [háier]

alddit/A. Dㄌ: 最 [zuì]; 无限
[wúxiàn]; 极 [jí] Alddit yei
jia la wa 极大的帮助 / 相当
[xiāngdāng] Alddit shi a ma
hainrni. 相当长的时期。

alddit bbo a ma/A.Dㄌ: Bㄠˊ M
丰富的 [fēngfù.de]; 很富裕
[hénfùyù]

alddit jji a ma/A. Dㄌ: Jㄐㄩˊ M
最好的 [zuìhào.de]; 上等
的 [shàngděng.de]

alddit ngel a ma/A. Dㄌ: ㄋㄍˊ.

M 穷凶极恶 [qióngxiongjí'è]

alddit put a ma/A.Dㄌ: ㄆㄨˊ: M
崇高的 [chónggāo.de] Alddit
put a ma yeimit. 崇高的事业。

alddit vut a ma/A.Dㄌ: Wㄨˊ:
M 最大的 [zuìdà.de]; 头等
[tóuděng]; 重大 [zhòngdà]

alddoxddox/A. Dㄠˊ, Dㄠˊ, 米象
[míxiàng]

alddoxddox / A. Dㄠˊ, Dㄠˊ.
(季节鸟, 春天栖息于灌木丛中, 因叫声而得名)

Alddul/A.-Dㄨ. (姐妹排行第四)

aldil/A.TI. 一点儿 [yidiǎnr]

aldil dilssar/A. TI. TI. 𐄢; 小小的 [xiǎoxiǎo.de], 貌小 [miǎoxiǎo]

aldilssar/A. TI. 𐄢; 小的 [xiǎo.de]

Aldir/A. -TI, (弟兄排行第五)

aldol/A. TO. 火 [huǒ]

aldol bbexqimi/A.TO.B7. 𐄣., MI., 火山地 [huǒshāndì] (泛指用火烧过的土地)

aldol bbia'lei bbia/A.TO.BY., LE BY., 似火燃烧 [sìhuǒ-ránshāo]; 热火朝天 [rèhuǒ-chāotiān] Latket hoq nei aldol bbia lei bbia yei niaq. 热火朝天地铸犁铧。

aldol chu'lei chu/A. TO. 𐄣U LE 𐄣U 催促 [cuīcù] Ngua ggi niaq mat mex bbai lil, eil ngua dail aldol chu lei chu ggi zi la. 虽然我没有时间去, 但他催促我去。

aldol homet/A. TO. HO M7; 火灰 [huǒhuī]

aldol la'li <方> / A. TO. L LI 火舌 [huǒshé]

aldol lolbbo / A. TO. LO. BO 火斑 [huǒbān]

aldol lottat <方> / A.TO.LO: 1: 火坑 [huǒkēng]

aldol lutbbeix/A.TO.LU:B3., 火海 [huǒhǎi]

aldol mel / A. TO. M7. 纵火 [zòngghuǒ]

aldol merzzir/A.TO. M7;Z1; 火星儿 [huǒxīngr]

aldol miaddu/A. TO. MY DU 灯 [dēng]; 火把 [huǒbǎ]

aldol mutkut/A.TO.MU:XU: 火烟 [huǒyān]

aldol mutut/A. TO. M𐄣 LU: 吹火筒 [chuihuǒtǒng]

aldol piatmet/A.TO.dY: M7: 火焰 [huǒyàn]

aldol qi'lair / A. TO. 𐄣 LV; 火光 [huǒguāng]

al'eal/A. 𐄢. 鸡 [jī]

al'ealce/A. 𐄢. 𐄣7 鸡油 [jīyóu]

al'ealce mu/A. 𐄢. 𐄣7 M𐄣 鸡油菌 [jīyóujūn]

al'ealfu/A. 𐄢. 𐄣U 鸡蛋 [jīdàn]

al'eal fugolggot/A. 𐄢. 𐄣U K0. G0: 鸡蛋壳 [jīdànké]